

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

SOUČASNÝ STAV A TRENDY V PÉČI O JEDINCE SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ A SE SPECIFICKOU PORUCHOU CHOVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICCE A VE FRANCII

Jana Mielke¹

1. Vymezení základních pojmů

Vzhledem k tématu, které jsem si vybrala jako téma své seminární práce, je nejdříve nutné alespoň stručně definovat základní pojmy problematiky. V tomto případě se jedná o specifické poruchy učení (SPU) a o specifickou poruchu chování, čili o ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) / ADD (Attention Deficit Disorder).

Psychologický slovník definuje **specifickou poruchu učení (SPU)** takto: „Jedná se o poruchu učení se školním dovednostem, tj. zejména čtení, psaní, gramatiky, počítání, která není důsledkem nedostatku příležitostí k učení, špatných učebních metod ani poškození nebo onemocnění mozku, nekorigované sluchové nebo zrakové vady, případně mentální retardace nebo výrazněji snížené inteligence“.²

Za významnou považuji také definici, kterou vydala v roce 1980 skupina expertů Národního ústavu ve Washingtonu: „Poruchy učení jsou souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání. Tyto poruchy jsou vlastní postiženému jedinci a předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému. I když se porucha učení může vyskytnout souběžně s jinými formami postižení (jako např. smyslové vady, mentální retardace, sociální a emocionální poruchy) nebo souběžně s jinými vlivy prostředí (např. kulturní zvláštnosti, nedostatečná

¹ Lektor Ceske Skoly bez hranic Berlin

Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta

² Hartl, 2000, s. 439

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

nebo nevhodná výuka, psychogenní činitelé), není přímým následkem takových postižení nebo nepříznivých vlivů“³

Od roku 2001 platí vedle klasifikace MKN neboli International Classification of Diseases (ICD) nová klasifikace ICF⁴ – **International Classification of Functioning, Disability and Health**. V této klasifikaci již nenajdeme pojmy jako dyslexie, dysgrafie a dyskalkulie ani pojem „porucha“, který je již považován za stigmatizující. Ten je nahrazen pojmem potíží, obtíží, těžkost. Klasifikace je rozdělena do čtyř oddílů, které popisují tělesné funkce, strukturu těla, míru aktivity, zapojení se a environmentální faktory. Podle toho, jak je obtíž konkrétního jedince závažná, jí je přiřazeno číslo 0 – 4, žádná obtíž až vážná obtíž.

Poruchy učení tak najdeme v druhém oddílu – aktivita a zapojení se. V jeho první kapitole – učení a aplikace znalostí je podkapitola základní učení (Basic Learning), která obsahuje položky d. 130 až d. 159. Zde se nachází vedle zraku (d. 110) a sluchu (d. 115) pod položkami d. 140 učení se číst, d.145 učení se psát a d. 150 učení se počítat. Podle toho, jak vážné problémy jedinec má, je zde přiřazeno číslo 0-4, popřípadě číslo 8, pokud obtíž nejde diagnostikovat.

Co se týče pojmu **specifická porucha chování**, Pokorná⁵ uvádí, že „v anglicky psané literatuře se dnes sice prosadil termín používaný ve zkratce AD/HD (*Attention Deficit/Hyperactivity Disorder*) - deficit pozornosti a hyperkinetická porucha chování“, nicméně se přiklání k názoru, že by se měla prosazovat česká terminologie, a to **specifická porucha chování**, protože je především laické veřejnosti srozumitelnější, a proto umožňuje rychlejší a přesnější komunikaci. Pokorná na konferenci „Úspěšný život s lehkou mozkovou dysfunkcí“ v dubnu 2006 uvedla nový termín profesora Barkleyho nahrazující AD/HD, a to **obtíže v usměrňování chování**, který podle ní právě zdůrazňuje deficit v sebekontroli těchto dětí. Jedna z nejnovějších definic z roku 2000 popisuje AD/HD jako „vývojovou poruchu vyznačující se vzhledem k věku dítěte nepřiměřenou nekvalitou pozornosti, hyperaktivitou a impulzivitou.“

³ Matějček, s. 24

⁴ ICF, 2001, s. 1-15

⁵ 2001, s. 128, srov. Riefová, 1999, s. 17

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

2. Legislativa vztahující se na problematiku specifických poruch učení a specifických poruch pozornosti v České republice

2.1. Školský zákon

Vzdělávání a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, mezi něž patří také děti se specifickými poruchami učení, je zakotveno v základních legislativních předpisech. „Vzdělávání v České republice legislativně upravuje **zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon), ze dne 24. září 2004, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005.**“⁶ V současné době nabyla účinnosti jeho **novela č. 624/2006 ze dne 20. prosince 2006**, která nabyla účinnosti dne 30. prosince 2006. Jedním z velice významných paragrafů školského zákona je § 16, který vymezuje, koho a za jakých podmínek můžeme považovat za žáka se specifickými vzdělávacími potřebami specifika vzdělávání a dále vymezuje specifika a podmínky jejich vzdělávání. Pokud tedy má být žákovi se SPU navržena integrace do hlavního vzdělávacího proudu, ve zprávách z pedagogicko-psychologického vyšetření z PPP či SPC se objeví věta, že se jedná o žáka se specifickými vzdělávacími potřebami a o žáka se zdravotním postižením podle §16, odst. 2 tohoto zákona.

2.2. Vyhláška MŠMT⁷ č. 72/2005 Sb.

Na školský zákon navazuje **vyhláška MŠMT⁸ č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních ze dne 9. února 2005**. Vyhláška dále upřesňuje obsah poradenských služeb, definuje školská poradenská zařízení, jimiž je pedagogicko-psychologická poradna speciálně pedagogické centrum, které poskytuje poradenské služby žákům se zdravotním postižením a se zdravotním znevýhodněním a dětem s postižením mentálním. Zato náplní práce pedagogicko-psychologických poraden je mimo

⁶ Bartoňová, 2005, s. 28

⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de
2011

jiné i diagnostika a následná intervence specifických poruch učení. Pedagogicko-psychologická poradna také provádí informační a metodickou činnost a připravuje podklady a dokumentaci pro vzdělávací opatření u dětí se SPU. Celkově je standardní činnost poraden vymezena v příloze 1 k této vyhlášce. Příloha 3 této vyhlášky určuje standardní činnosti výchovného poradce, školního psychologa a školního speciálního pedagoga, kteří pracují s dyslektickým dítětem a spolupracují s jeho rodinou, třídním učitelem a s poradenským zařízením.

2.3. Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb.

Na školský zákon dále navazuje **vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ze dne 9. února 2005**. Děti se specifickými poruchami učení se týká již ustanovení § 2, kde se píše, že těm žákům, u kterých byly speciální vzdělávací potřeby zjištěny (a to jsou také děti se SPU) na základě speciálně pedagogického, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, se poskytuje speciální vzdělávání. Ustanovení § 3 definuje formy speciálního vzdělávání a § 5 písm. g) určuje typ speciální školy pro děti se SPU, kterým je Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení. Ustanovení § 6 upravuje individuální vzdělávací plán.

Na děti se SPU se také vztahuje vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ze dne 11. ledna 2005, která je pozměněna vyhláškou 48/2006 Sb., vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ze dne 25. ledna 2005.

Celá legislativa týkající se nejen dětí a žáků se specifickými poruchami učení, ale všech dětí a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami vychází z doporučení pro její tvorbu, které vydala v roce 2003 Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, která sídlí v Middelfartu v Belgii ⁹ a jejími členy je již 22 ¹⁰ evropských zemí.

⁹ European Agency for Development in Special Needs Education, 3, Avenue Palmerston, B-1000 Bruxelles, Belgique, email: brussels.office@european-agency.org, web: www.european-agency.org

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

3. Organizace péče a vzdělávání žáků se SPU v České republice

„Formy vzdělávání a poskytování reedukační péče vychází z doporučení pedagogicko-psychologické poradny či za spolupráce speciálně pedagogického centra – Dyscentra. V současnosti existují základní možnosti péče:

- Individuální péče prováděná v rámci vyučování učitelem kmenové třídy. Tato forma péče se uplatňuje u mírnějších forem poruchy v rámci třídy základní školy. Dítě může být ve třídě základní školy též integrováno, a to v případě, je-li porucha těžšího stupně a jsou-li zachovány a splněny podmínky integrace.“¹¹
- Pokud se vyskytnou nějaké problémy, mohou rodiče i dítě kontaktovat výchovného poradce, což je „učitel, který se kromě výuky zabývá speciálními potřebami žáků školy. Nabízí základní pomoc při školním neúspěchu dítěte, při jeho obtížné adaptaci ve školním prostředí, výchovných obtížích a při volbě dalšího vzdělávání a profesní orientaci po ukončení povinné školní docházky.“¹²
- Dále přichází v úvahu „individuální péče prováděná učitelem, který je absolventem speciálního kurzu. Péči zajišťuje i speciální pedagog. Působí ve třídě základní školy, vede dyslektické kroužky, kabinety dyslektiků, reedukační péči, postupy konzultuje s poradenskými pracovišti.
- Třídy individuální péče, které jsou zřizovány při základních školách. Do těchto tříd dítě dochází v průběhu dne. Jedná se většinou o hodiny českého

¹⁰ Jsou to: Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Holandsko, Irsko, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Německo, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie.

¹¹ Bartoňová, 2004, s. 92

¹² Pokorná, 2001, s. 303

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

jazyka se zaměřením na reedukační péči, po vyučovací hodině se žák vrací do své kmenové třídy. Reedukační péči zajišťuje obvykle speciální pedagog.

- „Cestující učitel“ – je jím většinou pracovník pedagogicko-psychologické poradny či speciálně pedagogického centra. Dochází do základní školy, kde v průběhu vyučování provádí reedukační péči.
- Specializované třídy pro děti s poruchami učení a chování, kde je snížený počet žáků, ve třídě pro děti se specifickými poruchami učení je 12 žáků, a ve třídě pro žáky s poruchami chování je jich 10. Výuku realizuje speciální pedagog.
- Speciální školy pro děti se specifickými poruchami učení a chování. Současné době je jich v České republice deset. O dítě se stará tým odborníků, je zajištěna individuální, a tedy i speciální péče v průběhu celého vyučovacího procesu.
- Pedagogicko-psychologická poradna, kterou mohou doporučit třídní učitel nebo výchovný poradce. „Rodiče tuto formu mohou ale nemusí akceptovat. Pedagogicko-psychologickou poradnu ovšem můžou rodiče navštívit i bez vědomí školy. Tyto instituce mají své sídlo v každém okresním městě.“¹³ Zde se provádí „individuální a skupinová péče, která je prováděna formou edukativních a stimulačních skupin či individuálně vedené reedukace. Do této péče jsou vtaženi i rodiče, zúčastňují se společných skupinových sezení, což má současně velký motivační efekt pro jejich děti.“¹⁴
- Další instituce kam se mohou rodiče či učitelé obrátit, jsou „Speciálně pedagogická centra, rodinné poradny, které vznikly transformací poraden pro manželství, Centra pro rodinu a Dys-centra.“¹⁵

4. Organizace péče a vzdělávání ve Francii

4.1. Francouzský vzdělávací systém

¹³ Pokorná, 2001, s. 304, srov. Bartoňová, 2004, s. 93

¹⁴ Bartoňová, 2004, s. 93

¹⁵ Pokorná, 2001, s. 304

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

Celé francouzské vzdělávání je rozděleno na tři stupně – na první, druhý a vyšší vzdělávání. Základní stupeň obsahuje předškolní a základní vzdělávání, střední stupeň je složen ze škol typu collège a lycée a vyšším vzděláváním rozumíme naše vysoké školství.

4.1.1. Preprimární a primární vzdělávání

„Předškolní vzdělávání je dobrovolné a bezplatné a vztahuje se na děti od 2 do 6 let. Do jeslí jsou přednostně přijímány děti ze sociálně znevýhodněných rodin. Ve věku tří let má každé dítě právo být přijato do mateřské školy a nebo na žádost rodičů do „mateřské“ třídy při základní škole. Ve Francii má předškolní vzdělávání dlouhou tradici. Vývoj v této oblasti byl enormní: v roce 1960 navštěvovalo mateřskou školu 36% tříletých dětí, v roce 1989 to bylo již 89,9%. Dnes mateřskou školu navštěvují téměř všechny tříleté děti, v roce 1994/95 to bylo 99,6%. Dvouleté děti zůstávají často doma, ve školce jich v roce 1994/5 bylo 35/4%. Vedle státních mateřských škol existují i školy soukromé, kde musí rodiče platit školné. Zřizování a činnost mateřských a základních škol upravuje nařízení č. 90-788 ze dne 6. září 1990. Podle věku jsou děti rozděleny do „petite section“ – nižší stupeň, „moyenne section“ – střední stupeň a „grande section“ – vyšší stupeň. Od roku 1991 se mohou zřizovat smíšené stupně. Ve francouzských školkách se klade důraz na správnou mluvu a výslovnost, děti se začínají učit první písmena. Je u nich podporována tvořivost, představivost, proto hraje důležitou roli výtvarná výchova. Nad činností mateřských škol dohlíží inspektor národního vzdělávání (IEN). Jednou za čtyři měsíce se schází školní rada, kterou tvoří ředitel školy, učitelé a zástupci rodičů a kde se projednává organizace školního roku a vnitřní záležitosti školy.“¹⁶

„Základní vzdělávání je povinné od šesti let a bezplatné pro všechny Francouze i cizince. Je pětileté, tedy až do 11 let věku dítěte. Školní docházka může být odložena nebo prodloužena o jeden rok. Pět tříd základní školy se dělí na cyklus základního vzdělávání, který už začíná během vyššího stupně mateřské školy a pokračuje další dva roky a na

¹⁶ Le systéme éducatif de la France, 2005, s. 12-13

navazující cyklus, který trvá tři roky. Od 1. ledna 1992 byl týdenní počet hodin stanoven na 26. Děti mají volné středy, zato chodí do školy v sobotu dopoledne.“¹⁷

4.1.2. Sekundární vzdělávání

Collège je typ vzdělávacího zařízení, který přijímá všechny žáky, kteří prošli základním vzděláváním a kteří mají nejvýše 12 let. Collège je legislativně řízena ustanovením 96-465 ze dne 29 května 1996. Na collège navazuje lycée, které může být všeobecné nebo směru technického. Obecný směr je zakončen v 18 letech maturitou a směr technický „maturitou technickou“ – brévet.

4.2. Péče a vzdělávání dětí se SPU

Tak jako ve většině států Evropské unie, i ve Francii jsou školy výborné, i méně dobré, školy státní, soukromé a církevní. Největší problémy jsou ve školách, které jsou naplněny až z 50% dětmi cizinců. Každému dítěti je v jeho šesti letech určena škola, do které má chodit. Toto přidělování škol probíhá podle místa bydliště dítěte. Pokud jsou rodiče nespokojeni se školou, jsou nuceni se přestěhovat, nebo zapsat dítě do školy privátní. „Francouzský školák má nejdelší výukový den a množství domácích úkolů. Taková kumulace úkolů nepřeje dětem dyslektickým. V první třídě mají každý den šest vyučovacích hodin a čtení jako domácí úkol.“¹⁸

„Učitelé jsou nespokojeni s hodnotícím systémem od 0 do 20. Někteří nepřiměřenou klasifikací a negativním hodnocením maří snahu a touhu žáků uspět. Vyučující pátých a vyšších tříd nemají ve svém graduálním vzdělání žádnou zmínku o dyslexii. Stále převládá názor, že člověk, který má značné odborné znalosti, bude též dobrým pedagogem.“¹⁹

„Pozitivní roli ve francouzském školství sehrávají předškolní zařízení, kde se zabývají problémovými dětmi a o situaci dítěte informují rodiče s doporučením dalších možných

¹⁷ Charpin, 2004, s. 179

¹⁸ Swierkoszová, 1997, s. 183

¹⁹ Swiekorszová, 1997, s 184

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

vyšetření. Práce s rodiči je však náročná a tak jako u nás, velká část z nich zastává názor, že dítě „z toho vyrosté“. Působivé jsou preventivní autorizované programy, jejichž užívání se váže na zácvek a jsou též předmětem komerce. Pokud je tedy rodičům sděleno, že u jejich dítěte je podezření na specifickou poruchu učení, mají několik možností: mohou se svěřit rodinnému lékaři ve státní nebo privátní ordinaci, školnímu nebo soukromému psychologovi, foniatrovi, psychiatrovi atp. Každý z nich má svou speciální metodu, v privátním zařízení své finanční požadavky. S nezbytným lékařským doporučením vstupují rodič a dítě do kabinetu ortofonistek, kde jim vyplní bilanční list, doplní ho písemnou žádostí rodiče, přiloží vstupní testy a sestaví program spolu s předpokládanou časovou dotací a finančními náklady. To vše předá rodičům k vyřízení na nemocenské pokladně. Pokud je žádost kladně vyřízena, hradí stát 60% nákladů, ovšem rodič musí ortofonistce zaplatit celou částku v hotovosti ještě před zahájením reedukace.“

4.3. Asociace Coridys

Založení asociace Coridys v roce 1994 reaguje na nedostatečnou provázanost činnosti asociací, které zakládali rodiče dyslektických a dysfatických dětí. Coridys se snaží vytvořit organizaci, která by rozšířila své intervence na všechny neuropsychologické poruchy.

Čím se asociace Coridys zabývá?

- Zabezpečuje péči o osoby s poruchami učení a podněcuje zájem o poruchy učení ze strany vědců, i ze strany zákonodárců
- Rozvíjí výzkumná centra
- Rozšiřuje informace: má internetovou stránku, shromažďuje literaturu, nabízí možnost zapůjčení literatury i kompenzačních pomůcek, zájemcům zasílá různé dokumenty, organizuje konference, rozšiřuje kopie vědeckých článků
- Přijímá, provádí poradenství a vede rodiny dětí s dyslexií a dospělé, poradenství poskytuje i profesionálům z praxe
- Pro rodiče a učitele organizuje různé workshopy a vzdělávací ateliéry

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

- Tím, že shromažďuje zkušenosti lékařů, učitelů a sociálních služeb, rozšiřuje tak teoretické a praktické znalosti
- Podporuje technické projekty: rozvoj testů, vytváření specializovaných tříd nebo center
- Jedná podle politických a administrativních nařízení tak, aby co nejvíce ulehčily situaci osobám s poruchami učení
- Podílí se na doporučeních v regionálním, národním i mezinárodním měřítku a na některých výzkumech. Spolupracuje na zavedení medicínských výzkumů do oblastí specifických poruch učení

Coridys sdružuje odborníky z praxe, vědce, pedagogy, instituce a asociace a také rodiny a dospělé se specifickými poruchami učení. V současnosti fungují dvě výzkumná centra, a to v Aix-en-Provence a v Paříži. Projekty ostatních výzkumných center jsou v začátcích a asociace se silně podílí na rozvoji a na rozšiřování dalších institucí, a tím na vytváření pravidelné sítě poradenských služeb.

Coridys je:

- Členem Národního výzkumného centra handicapu (C.T.N.E.H.R.I.)
- Členem Komise asociací zastupujících osoby s handicapem a rodiče handicapovaných dětí
- Člen asociace Droit au Savoir (Právo vědět)
- Členem Evropské dyslektické společnosti
- Schválený ministerstvem školství

4.3.1. Aktuální situace specifických poruch učení ve Francii

Situace osob s dyslexií a s dysfázií podpořila vznik asociace Coridys, ale také je nutné vědět, že počet osob, které potřebují přesnou neuropsychologickou diagnostiku a následnou odpovídající reedukaci, je obrovský. Mezi tyto osoby patří: lidé s dyspraxií,

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

dyskalkulií, lidé hyperaktivní, také ti, kteří mají poruchu pozornosti nebo poruchy paměti atd. To znamená, že sem patří: lidé po úrazu mozku, diabetici, lidé s mozkovým pohybovým postižením, lidé s poruchami ledvin, epileptici a také autisté a mnoho dalších, kteří mají různě poškozený mozek z důvodu nemoci nebo z důvodu cévních mozkových příhod. Mozkový vývoj ovlivňuje také mnoho genetických poruch (syndrom fragilního X, neurofibromatóza, Prader-Willi syndrom, Duchennova myopatie atd.). Kromě toho nedávné studie ukazují, že narůstá počet předčasně narozených dětí, a to se později projevuje poruchami učení. Stejně tak jsou stále častější poruchy nervového systému způsobené toxickou etiologií, znečištěným životním prostředím nebo abuzem drog během gravidity

Proto je nutné si uvědomit, jaký význam má pro tento problém politika. Někteří pracovníci ministerstva školství se stále nedostatečně starají o vzdělávání svých zaměstnanců v oblasti mozkových onemocnění. Nicméně také velká část populace a hlavně profesionálové zůstává v úplné nevědomosti, co se týče těchto poruch. To je následně příčinou velkých zpoždění a často je to příčinou úplné absence komplexní psychologické a sociální péče. Díky této nevědomosti v dnešní době velké množství dětí i dospívajících trpí nedostatkem péče a špatným zacházením. Na této skutečnosti trváme. Pokud se tento stav ještě zhorší, můžeme očekávat stížnosti a požadavky na odpovídající péči a vzdělávání a nakonec velmi ostré reakce.

Ti, kteří bojují proti ngramotnosti, ještě nepochopili, že velké množství „analfabetů“ zastupují právě osoby, u kterých se nahromadily neuropsychologické dysfunkce a sociální a psychologické poruchy.

Testy raného screeningu poruch řeči existují a jejich používání se rozšiřuje. To je výborná věc, ale objevuje se tak situace, kterou nejsme schopni řídit. Ve skutečnosti přesná diagnóza a reedukace těchto poruch žádá diagnostické nástroje, organizaci péče a vzdělávání jsou velmi vzdáleny skutečným potřebám těchto osob.

Těsná spolupráce mezi vědeckými pracovníky a mezi odborníky zabývajícími se terapeutickou a edukativní praxí se dodnes ukazuje jako nemožná, každý z nich vnímá problematiku z odlišného pohledu. Ve Francii také ještě nebyla nikdy vypracována studie týkající se problematiky neuropsychologických poruch. V dnešní je toto téma stále nedostatečně popsáno, i když je tak významné.

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

Takováto situace je morálně neakceptovatelná, protože má vážný dopad na ekonomickou a sociální oblast. Žádného zlepšení se nedočkáme do té doby, dokud se všichni odborníci i lidé z praxe nezačnou touto problematikou vážně zabývat. Z tohoto důvodu se asociace Coridys snaží všemi možnými prostředky o lepší informovanost a o zpřístupnění této problematiky široké veřejnosti. Také se ukázalo, že je nezbytné zavést v této oblasti takový postup, který by seřadil s porovnal všechny aktuální poznatky.

4.3.2. Aktuální nedostatečnost intervence v oblasti specifických poruch učení

Důležitost tohoto problému byla francouzskými politickými činiteli poprvé zdůrazněna v roce 1999. Asociace Coridys se na tom podílela velkou měrou. A tak v březnu roku 1999 časopis Rady pro zdravou společnost se ve svém 26. čísle věnoval problematice specifických poruch učení.

Poté se v říjnu stejného roku z iniciativy Ministerstva školství vytvořila skupina meziministerské spolupráce, která se zabývá problematikou specifických poruch učení a poruch řeči. Následně v červenci roku 2000 byla uveřejněna zpráva inspektora Jeana – Charlese Ringarda, výtahu z ní věnuji následující podkapitolu. A tak 21. března roku 2001 byl vydán Ministerstvem školství Plán intervence, který byl legalizován dvěma metodickými pokyny z března 2001 a z února 2002. Následovala Zpráva z generální inspekce Ministerstva sociálních věcí a Ministerstva školství, která zcela potvrdila vážnost aktuální situace této problematiky ve Francii, o které se naše Asociace zmiňuje již od roku 1994. Specifické poruchy učení a obzvláště poruchy řeči se tak konečně staly prioritou v sociální oblasti.

Ve Francii je 5% populace, která má specifické poruchy učení, z velké části se jedná o děti, kterým je také věnována péče a reedukace, ale jejich integrace do škol hlavního vzdělávacího proudu značně pokulhává. Ve Francii totiž stále chybí diagnostická centra a pokud nějaká jsou, jejich práce je často nekvalitní a nedostatečná. Mnohdy se dětem, které mají vážné poruchy učení, nedostává kvalitní péče. Studie udávají, že se jedná zhruba o 6000 dětí školního věku. Také nám chybí dostatečná informovanost laické i odborné veřejnosti a kvalitní vzdělávání těchto osob.

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

Depistáž bude neefektivní až do té doby, pokud nezačne být lépe koordinována s následnou péčí o rizikové děti, kterou by měli zajišťovat kvalifikovaní odborníci. Také je nutné být neustále v kontaktu s výzkumnými pracovníky a s ostatními asociacemi.

Je také nutné zavést kvalitní ranou péči nejlépe ambulantní formou, která by měla odlehčit možné negativní psychologické a sociální důsledky specifických poruch učení. Depistáž a raná péče musí přesně ukázat nezbytnou výši finančních prostředků, protože v dnešní době existuje velký počet dětí a adolescentů se SPU, kteří nebyli diagnostikováni, a tak mnohdy využívají péče, která je neefektivní a mnohdy zbytečně drahá. Vyšší kvalita rané péče by také lépe předcházela negramotnosti a problémům, které se u osob s SPU vyskytují v dospělosti.

Ze všech výše uvedených důvodů je nutné vytvořit na francouzském území síť pedagogicko-psychologických center, které by těsně spolupracovaly s resortem zdravotnictví a s výzkumnými centry. Také se zdá nezbytné zřídit specializované třídy pro děti s vážnými poruchami učení a řeči.

4.4. Další sdružení a asociace zabývající se specifickými poruchami učení

AFEP (Association française pour les enfants précoces – Francouzské sdružení pro předčasně narozené děti)

AFEP se věnuje nedonošeným dětem a snaží se předcházet školnímu neúspěchu, a možnému sociálnímu znevýhodnění takto ohrožených dětí.

Činnost AFEP:

- vyhledávání nedonošených dětí
- usnadnění porozumění rodičů svým dětem
- usnadnění porozumění učitelů takto ohroženým žákům
- vytváření tříd pro nedonošené děti
- organizace spolupráce vědců a univerzit
- shromažďování informací pro vědce zabývající se genetikou vlivem životního prostředí na vývoj plodu

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

www.afep.asso.fr

CATTP (Centre d'accueil thérapeutique à temps partiel – Denní Terapeutické centrum

Toto relativně nové pedagogicko-psychiatrické centrum zajišťuje prevenci a péči pro děti a dospívající, kteří trpí psychickými problémy. Centrum se věnuje nejen dětem, ale i jejich rodinám. Malé děti jsou přijímány s rodičem nebo samy, umožňuje to hlubší a přesnější pozorování a včasnou intervenci. V centru pracují lékaři, psychologové, sestry, ortofonisté, psychomotorikové, asistenti, specializovaní učitelé. Je zde uplatňována individuální terapie a terapie skupinová, spolupracuje se se školami a dalšími organizacemi.

CMP (Centre médico-psychologique - Medicínsko – psychologické centrum)

CMP je organizace spadající do odvětví pedopsychiatrie, která se stará o děti a dospívající, kteří mají psychické problémy a poruchy chování. Většinou jsou organizovány při psychiatrických klinikách.

CMPP (Centre médico-psycho-pédagogique - Medicínsko – pedagogicko – psychologické centrum)

CMPP zajišťují ambulantní péči, nebo péči v domácnosti dětem a dospívajícím, kteří se nejsou schopni adaptovat kvůli psychiatrickým poruchám, nebo kvůli poruchám chování. Jejich cílem je přizpůsobení jedince rodinnému sociálnímu nebo profesnímu prostředí. O typu pomoci (ortofonie, psychomotorika, psychoterapie, psychopedagogika) rozhoduje lékař centra. Psychoterapie se zaměřuje i na rodinu klienta.

www.uems.br/lem

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

CNEFEI (Centre national d'études et de formation pour enfance inadaptée – Národní centrum výzkumu a vzdělávání pro špatně adaptovatelné děti)

CNEFEI je výzkumné a vzdělávací zařízení ministerstva školství, které významně zasáhlo do vzdělávání dětí nemocných, handicapovaných a žáků s vážnými školními potížemi.

Jejich činnost spočívá ve:

- vzdělávání inspektorů ministerstva školství pověřených kontrolou speciálního školství
- vzdělávání ředitelů speciálních zařízení
- vzdělávání speciálních pedagogů
- vzdělávání specializovaných pracovníků

www.cnefei.fr

APEDYS – FRANCE - Fédération des associations de parents d'enfants dyslexiques – Federace asociací rodičů dětí s dyslexií

www.apedys.com

IRP (Institut de rééducation psychotérique – Institut psychoterapeutické nápravy)

Institut psychoterapeutické nápravy může přijímat děti nebo dospívající, jejichž projevy a poruchy chování musí být napraveny speciálními metodami přes to, že jejich IQ je v normálu. Péče probíhá internátně, polointernátně, nebo dítě do institutu denně dochází. Institut může také klientovi nabídnout přijetí v Speciálním centru pro rodinu, které nabízí doplňující psychologicko – vzdělávací pomoc i rodině klienta.

Lire et faire lire (Projekt číst a nechat číst)

Projekt „Číst a nechat číst“ se zrodil před několika lety ze zkušeností v Brestu. Důchodci – dobrovolníci pod vedením učitelů nabízejí žákům mezi pěti a osmi lety po

www.uems.br/lem

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

skončení vyučování svůj volný čas, aby je motivovali ke čtení a usnadnili jim tak přístup ke knihám.

Projekt tak usnadňuje dialog mezi seniory a dětmi a usnadňuje práci jak rodičům tak učitelům. Projekt je čistě dobrovolný z obou stran, čte se v malých skupinkách (nejvíce pět dětí) jednou nebo dvakrát za týden. Iniciátorem tohoto projektu je spisovatel Alexandre Jardin.

www.lireetfairelire.com

Pro přesnější dokreslení péče a vzdělávání francouzských dětí se SPU přikládáme výtah z plánu francouzského ministerstva školství pro zkvalitnění péče o dyslektické a dysfatické děti.

„Pan Jean-Charles Ringard - inspektor pro vzdělávání v departementu Loire-Atlantique a tým jeho zaměstnanců, byli pověřeni francouzským ministrem školství, panem Jackem Langem, aby vypracovali návrh zlepšení péče o dysfatické a dyslektické děti. Tento návrh se zabývá lepší prevencí, přesnějším a rychlejším diagnostikováním těchto poruch a také samozřejmě kvalitnější péčí o 4 – 5% dětí takto znevýhodněných. Bylo také dojednáno, že se na návrhu budou podílet nejen různí učitelé a odborníci a různá sdružení a organizace zabývající je touto problematikou, ale také i rodiče dyslektických a dysfatických dětí.“²⁰

Hlavní body návrhu:

1. Lepší prevence

Zapojit do nově připravovaných plánů základního vzdělávání obecná doporučení pro zlepšování ústního projevu dětí.

Dát učitelům a školám po celé Francii nástroje, pro lepší a přesnější rozpoznávání poruch učení a poruch řeči.

Učitelům posledních ročníků mateřských škol, aby ještě lépe používali diagnostické nástroje, které mají k dispozici, místo toho aby navrhovali vzdělávání ve speciálním školství.

²⁰ Veber, 2001, s. 4-13

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

2. Lepší rozpoznávání dětí s poruchami učení a s poruchami řeči

Vytvořit tým odborníků nejen z Francie, ale i z Evropské Unie, kteří by pod záštitou ministerstva školství pomáhali a radili lidem, kteří s těmito dětmi pracují, jak správně provádět depistáž a diagnózu a jak správně interpretovat výsledky testů.

Organizovat systematické vyhledávání dětí s poruchami učení ve věku 3 až 4 let už u lékařů v PMI (Poradny pro matku a dítě) a u lékařů ministerstva školství, tj. v 5 – 6 letech věku dítěte. Toto vyhledávání by bylo prováděno pomocí specifických standardizovaných testů pro každý věk.

V každém departementu vypracovat rámcovou dohodu, která by upřesňovala obsah péče lékařů poraden pro matku a dítě a jejich spolupráci s lékaři ministerstva školství, se zdravotníky, se speciálními pedagogy a s učiteli.

Podporovat vznikání diagnostických center pro poruchy učení a řeči.

V každém departementu podporovat vznik sítě kompetentních profesionálů zabývajících se diagnostikou a soustavnou péčí, kteří by spolupracovali s diagnostickými centry.

5.Kvalitnější péče

Upravit přijímací zkoušky pro děti s poruchami učení,
zprůhlednit podmínky financování péče,
zpřístupnit speciální školství více dětem.

6.Lepší informovanost

Reference:

BARTOŇOVÁ, M., (ed): *Edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zaměřením na edukaci žáků se specifickými poruchami učení*. 1. vyd., Brno: nakladatelství MSD, spol. s. r. o., 2005, ISBN 80-86633-38-1.

Edição 01 – Novembro de 2011

Texto recebido em Outubro de 2011
Aceito para publicação em Novembro de 2011

BARTOŇOVÁ, M.: *Kapitoly ze specifických poruch učení I*. 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2004, ISBN 80-210-3613-3.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. 1. vyd., Praha: Portál s. r. o., 2000, ISBN 80-7178-303-X.

CHARPIN, J., M.: *Annuaire statistique de la France*. 1. vyd., Marseille: Ministère de l'économie des finances et de l'industrie, 2004, ISSN 1639-4968, ISBN 2-11-0682-1.

CONTE, A.: Coridys – Une politique et des outils pour relever un défi. [online] Coridys [cit.2007-02-10]. Dostupné na <http://www.coridys.asso.fr/pages/Coridys/entree.html>

MATEJČEK, Z.: *Dyslexie, specifické poruchy čtení*. 3.vyd., Jinočany: Nakladatelství H&H, 1995, ISBN 80-85787-27-X.

POKORNÁ, V.: *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. vyd., Portál, s. r. o., 2001, ISBN 80-7178-570-9.

VEBER. F., RINGARD. J-CH.: *Plan d'action pour une meilleure prise en charge des enfants dyslexiques – dysphasiques*, 1.vyd., Toulouse, Hopitaux de Toulouse, 2001.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ze dne 9. února 2005. *Sbírka zákonů č. 72/2005, s. 490, částka 20.*

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. února 2005. *Sbírka zákonů č. 73/2005, s 503, částka 20.*

Klasifikace ICF, [online], vydaná 21. května 2001 [cit. 11. 3.2006] Dostupná na <http://www3.who.int/icf/onlinebrowser/icf.cfm>